

שׁוֹבֵה יִשְׂרָאֵל

בס"ד, שב"ק פרשת בהר-בחוקתי כ"ד אייר ה'תשע"ג | גליון 553

מדברי מו"ר ועט"ר רבי יאשיהו יוסף פינטו שליט"א

משפיל אל דל ביום רעה

"וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזיקת בו" (כה, לה). אמרו חז"ל (מ"ד פרשה לה) הדא הוא דכתיב (תהלים מא) "אשְׁרֵי מִשְׁפִּיל אֶל דָּל בְּיוֹם רָעָה יִמְלְטֵהוּ ה'". מדוע הסמיכו חז"ל דווקא את הפסוק הזה מספר תהלים המתאר את נתינת הצדקה לעני, לפסוק שבפרשתנו? בפשטות נראה לבאר, שכוננת דוד המלך נעים זמירות ישראל לומר, כי אשריו ואשרי חלקו של זה הנותן צדקה לעני בשכל ובדעת, ללא בייזנות וללא גרימת הרגשות לא נעימות של הנהנה ממזון זולתו. ושכרו - תהיה הצלתו ממות, כי "בְּיוֹם רָעָה יִמְלְטֵהוּ ה'", ביום שבו יסבלו האחרים, אם ממות ואם משריפה ואם מכל צרה שהיא, הרי שהקב"ה ימלט אותו מהצרה, בשל הצדקה שעשה.

אך ניתן לבאר את הפסוק בתהלים גם באופן שונה. יש אנשים העושים חסד עם חבריהם בשעה שמצבם שפיר ואינם נמצאים במצוקה. אך, כאשר הם עצמם נקלעים ל"יום רעה" - יום שקשה להם לקיים את עצמם ולעזור לנפשם, אין הם עוזרים לחבריהם באותו היום. ונימוקם עמום: הלא הם עסוקים בצרת עצמם, ומנין ימצאו זמן וכוחות לעזור לאחרים?! כל ראשם שקוע בבעייתם שלהם, ואינם מסוגלים להתפנות לצרותיו של הזולת?! ואף שניתן להליץ בעדם ולהבין את הנהגתם ביום קשה. מכל מקום, ישנה דרגה נשגבה מדרגה מזו, זו דרגתו של הצדיק, אשר גם כאשר רע לו והוא שרוי במצוקה, כל מחשבתו נתונה לעזור לזולת. ולכן, הסמיכו חז"ל את

הפסוק הזה מתהלים לומר, כי אשריו של זה "משפיל אל דל ביום רעה" - יפה חלקו ונעים גורלו של זה העוזר לעני ופושט יד, גם בזמן שלו עצמו אין כל בביתו, והוא עצמו נזקק לעזרה. לצדיק זה מובטח, כי "יִמְלְטֵהוּ ה'" - ה' ימלט אותו מצרות ופגעים המתרחשים לבוא. ודבר זה למדנו מישעיהו הנביא, שאמר, כי מקובל הוא מבית אביו שאפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אל ימנע עצמו מן הרחמים' (ברכות י), דהיינו, אפילו בשעה שחרב מונחת על צווארו של אדם, והוא במצוקה קשה של ממש, מכל מקום לא ימנע עצמו מרחמיו על הזולת, ויחשוב על צערם של האחרים. ואכן, לא קל להיות בעת צרה ומצוקה, ויחד עם זאת להיות קשוב לצרתם של האחרים, לסבול ולהיות לעוזר ולמשען לסובלים אחרים. כזאת שמענו על זקננו רבי מאיר אבוחצירא זצוק"ל וזיע"א, אשר בימיו האחרונים סבל בדומיה את כאביו, אך ליבו היה פתוח לצרותיהם של המתדפקים על דלתו, כדי להתברך מפיו, לשאול בעצתו או כדי לחזות בפני הצדיק. יסוריו היו גדולים, והוא היה שרוי בצער גדול, ועם זאת נהרה של שמחה הייתה שרויה על פניו, והוא קבל את כל הבאים במאור פנים וארשת פנים שוחקות, משל לא היו בעולמו עשרה קבין של יסורים וצער. פיו קלח בדברי תורה, וכולו אמר חג ומועד. כי זו מידתו של האדם הנעלה, להיות "משפיל אל דל ביום רעה", להתייטר בייסורי גוף ונפש, ולחשוב על צרתם של האחרים.

דברי הימים

בוטלו הגזרות במרוקו

ערב שבת פרשת בהר סיני - אייר התרס"ו

תקופה קשה עברה על יהודי מרוקו. מלחמות שנתעוררו בין המלך עבד אלעזיז ובין אחיו מולאי חפיד, הביאו לאי יציבות בשלטון ולנוקים בכלכלה, ובעיקר סבלו ממתחיות אלו היהודים. השמועה כי המלך מולאי חפיד שהיה שונא ישראל עושה דרכו אל העיר מרקש, החרידה את לב יהודי העיר. ביודם כי לקח לו לאשה את בתו של הצר הצורך מוחמד אוחמו שמלך בעיר כניפרא וסביבותיה, מקום, שמעולם לא דרכה כף רגל יהודי על אדמתו, ואף שלעתים רחוקות היה מגיע לעירם איש יהודי, היו יושבי המקום סוגרים את אפם לבלתי הריח ריח יהודי. ומאחר והוא ועמו שהחזיקו ביד מולאי חפיד להמליך אותו, ועזרוהו בכסף וזהב ואנשי צבא, גרמו לכך שאף מלך מרוקו מולאי הלך בעצת חמיו ימ"ש.

וכך מתאר הרב יוסף משאש מתלמסאן באוצר המכתבים' (רב) 'וכן היו אומרים לנו בפה מלא הגויים שכנינו הרעים, וגם בהם נכנסה רוח רעה, וכל יהודי שהיה עובר לפניהם, היו מכים אותו בחזק יד, ומסירים לו כובעו מעל ראשו, ומגוללים אותו בטיט חוצות, ומלבישים אותו על ראשו בעל כרחו, ורוקקים בפניו ומקללים אותו ומחרפים, בכל מין קללה וחרוף, והוא נחרש לא ישמע וכאלם לא יפתח פיו. ועוד גורו שלא לילך שום יהודי עשיר ורש ברחובות הגויים במנעלים רק יחף לגמרי, ובכל יום ויום רבו המסים והשחודות, והחרפות והגדופים, והמאסרים והענויים'.

אך ישועת ה' כחרף עין, ביום ששי בשבת סדר בהר סיני באייר התרס"ו, באה פקודה משר העיר להתכונן להקביל את פני המלך מוחזף לעיר ביום שבת בבוקר השכם. בבהלה גדולה הכינו י"ח דגלים גדולים מבגדי משי ורקמה, כרוכים על עצים ארוכים. ואף שחששו מאד מבואו, קיבלוהו בכבוד גדול וברכו אותו בקול רם. לשמחתם, הראה להם המלך פנים שוחקות, ולב מלך ביד ה' הטובה עליהם כרוב חסדו. וקבל מנחתם בכבוד, ובטל כל הגזרות, ושלח קול קורא בחיל סובב כל רחובות העיר מטעם המלך, שמהיום הוא והלאה, לא ירים איש את ידו ואת רגלו, ולא יפתח את פיו, להכות או לחרף או לקלל שום יהודי. והעובר על זה, יענש בגופו ובממונו. ואז שקטה הארץ...

השיעור השבועי

מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א

יתקיים בימי חמישי בשעה 21:00 בהיכל ישיבת שובה ישראל רח' שבט בנימין 34 רובע י"ב אשדוד

ניתן לצפות בשיעור דרך האתר של הישיבה בכתובת: WWW.HARAVPINTO.COM
לקבלת הגליון והמייל היומי של אדמו"ר עט"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א: info@shoovaisrael.com

ניתן להקדש את העלון לברכה, לישועה או לעילוי נשמת יקירכם.

ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	ירושלים
20:38	20:00	18:45	ירושלים
20:35	20:02	19:01	ת"א אשדוד
20:35	20:03	18:53	חיפה
20:33	20:00	18:59	ב"ש

זהירות - מכשול לפניך

"ולא תונו איש את עמיתו" (כה, יז) פירש רש"י 'כאן הזהיר על אונאת דברים - שלא יקניט איש את חברו'. נסיון קשה הוא להשמר לא לפגוע בשני, ידוע בשם 'החזון איש' ששאלוהו לאיזו דרגה הכי נשגבה יכול האדם להגיע במהלך החיים. ותשובתו המפתיעה היתה: "לעבוד את כל החיים מבלי לפגוע באף אחד!"...

וכמה שקשה הדבר להשמר בבין אדם לחברו, קשה הוא ביותר בבית בין איש לאשתו. החיים מזמנים התמודדויות רבות, ואדם שלא למד לשמור על עצמו מלהקניט את השני, יכול בנקל לבוא ולפגוע הבן הזוג. כמה מריבות החלו ממילה אחת פוגעת, איזו אש יכולה להשתולל בבית, מכינוי שם לבן הזוג, איזה צער חווה בן הזוג שזולתו מזעיף לו פנים ושומר על שתיקה רועמת, שאף היא בכלל הונאת דברים (ע"פ 'ספר יראים' ס' קפ)... צריכים בני הזוג להתרחק כמו מאש מלצער את השני, שהרי גדול לענין שיעור עונשו של המצער את זולתו, וביותר הוזהר על כך הבעל, כפי שאמרו חז"ל (ב"מ נט), **אמר רב לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתו** [באונאת דברים - לצערה], שמתוך שדמעתי מצויה, אונאתה קרובה [פורענות אונאתה ממהרת לבוא].

סיבת העניין שהזהירו את האדם באונאת אשתו במיוחד מובאת בספר 'מאירת עיניים' (הו"מ ס' רכח) **'לפי שהאשה רכה בטבע, ועל צער מעט היא בוכה, והשי"ת מקפיד על דמעות'...** ועל כן חשוב לאדם להשמר מאד שלא להביא את אשתו לידי צער. ומנגד, גם האשה שנפגעה צריכה לנסות למצוא את הדרך הנכונה להתפייס עם בעלה ולא להשאיר את צערה בליבה, שדבר זה יכול חלילה לגרום רע לבעלה ולה.

כותב בעל ה'פלא יועץ' (ערך אהבה) 'וכל העם ישמעו וייראו ממעשה השובא בש"ס (כתובות סב) באשת רב רחומי, שהיתה מוצפה אל בעלה שיבוא מן הדרך, ואחר ולא בא, והורידה עליו שתי דמעות מתוך צערה, ותכף מת בעלה על ידה, אף על פי שהוא לא עשה עמה רעה ולא נתכוון לצערה... רחמנא לצלן. לכן יחדרו בנים שלא לצער נשותיהם, ותאחזמו רעד לנשים שלא להוריד דמעה על בעליהן, כי אם לבקש רחמים עליהן'.

כמה הקפידו גדולי ישראל שלא לצער את נשותיהן, ואף לא לגרום להן לדאגה או לצער. מסופר על הגאון רבי יעקב רודרמן זצוק"ל שהשתתף פעם בסעודה שלישית יחד עם גדולי התורה באמריקה, במהלך הסעודה נשא הגאון רבי יעקב קמיניצקי זצוק"ל ממנהיגי הציבור החרדי באמריקה, את דבריו, הדברים היו מרוממים ומיוחדים והתארכו אל תוך הלילה. אולם כאשר הגיע זמן צאת השבת, הבחינו הכל כי רבי יעקב רודרמן חומק באמצע הדרשה וחוזר כעבור דקות מספר. לאחר הדרשה התנצל רבי יעקב רודרמן על שנאלץ לצאת באמצע הדרשה, ואמר שיצא כדי להתקשר לרעייתו לומר לה שלא תדאג, מאחר והדרשות מתאחרות, הוא ישוב הביתה מאוחר יותר...

קיום העולם תלוי בקיום התורה

"אם בְּחַקְתִּי תִלְכוּ וְאֵת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ" (כו, ג), דרשו חז"ל (ילקוט' ש רמז תרע) 'חוקים שחקקתי בהם את השמים ואת הארץ... חוקים שחקקתי בהם את השמש ואת הירח... חוקים שחקקתי בהם את הים... חוקים שחקקתי בהם את החול... חוקים שחקקתי בהם את התהום... חוקים שבהן חקוקים על יצר הרע'. הרב המוסמך רבי יאשיהו פינטו זצוק"ל בספרו 'כסף מזוקק' (דרוש א לפרשת בחקתי), ביאר את דברי חז"ל. דבר ידוע הוא היות קיום העולם תלוי בקיום התורה, שנאמר (ירמיהו לג, כה) **'אם לא בְּרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה חֻקֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי'**. אמר הקדוש ברוך הוא, הלא תדעו ותבינו כי חוקות שמיים שנבראו ביום א' לבריאת העולם, הם תלויים בתורה. כך גם חוקות שמש וירח שנבראו ביום ד', שהם תלויים בחוקי התורה. וכן גם חוקות שחקקתי בים שנבראו במאמר יום ב'. וחוקות שחקקתי בבריאת החול במאמר יום ג'. אף חוקות שחקקתי בדיגים שעל פני תהום שנבראו במאמר יום ה'. חוקות שחקקתי את יצר הרע הוא יום ו' שנברא בו אדם ונרמזה ביצירתו התורה, שהיא משברת את היצר הרע. וזהו שאמר שם (בראשית א, כה) **'נַעֲשֶׂה אָדָם'**, כלומר, בוכות נעשה ונשמע של קבלת התורה, מתקיים האדם ומשבר את לב האבן - בלוחות האבן של תורה. ובפסוק זה של **'בְּחַקְתִּי'** נרמזו העניינים האלו שאמר **'אם בְּחַקְתִּי תִלְכוּ'**, אם תרצו שאקיים לכם חוקותי, דהיינו, חוקות שחקקתי בכל ששת ימי הבריאה: שמיים וארץ, שמש וירח וכו', **'תִּלְכוּ וְאֵת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ'**, דהיינו, תלכו בקיום התורה ותשמרו המצוות.

יצויותי את בְּרַחְמֵי לָכֶם (כה, כא)

כתב ה'חזון איש' זצ"ל, 'אין הכוונה שיש כאן הבטחה שלא תגיע לידי פיקוח נפש על ידי חסרון תבואת שנת שביעית, אלא הכוונה שיש כאן הבטחת ברכה' שלא כדרך הטבע! בשנת תשי"ז נטעו במוספר ישובים, פרדסים שהיוו עבור אותם ישובים מקור פרנסה חשוב, בין היישובים היה גם ישוב קוממיות נטיעת הפרדס התעכבה בו למעלה משנה, היות ואנשי הישוב ביקשו לשמור בפרדס את כל הלכות שמיטה על פי הוראת רב הישוב רבי בנימין מנדלסון, והדבר לא התיישב על ליבם של האחראים על נטיעת הפרדסים. לבסוף, נתרצה האחראי על הפרדס לתנאים, והעצים ניטעו. בתחילת שנת תשי"ט - שנת שמיטה, באו מנהלי הפרדסים לפני הרב וטענו לפניו שעקב הוראותיו עלולה כל ההשקעה בפרדס לרדת לטמיון. לימים סיפר הרב 'פעמים רבות עלו לי מחשבות דאוגות מה יהיה, אך חיזקתי את עצמי בבטחון בעצם המצוה, ובזכות הפוסקים שפסקתי על פיהם, שבדאי יעזור ה' ולא יתחלל שם שמים על ידינו... לקראת סיום שנת השמיטה, הגיעו אל הרב מנהלי הפרדסים ואמרו 12 פרדסים נמצאים ברשותנו, בכולם עבדו בשביעית, פרטי ליישוב קוממיות. ובאופן מפליא דווקא הפרדס של הישוב קוממיות התפתח יפה יותר משאר הפרדסים, ולא נחה דעתם וביקשו הסבר לתופעה המפליאה. ענה להם הרב 'לפי שאנו עשינו את רצונו של ה', נתן ה' את ברכתו בפרדס'...

אל תקח מאתו נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית (כה, לו)

מדוע נסמכה פרשת ריבית לפרשת שמיטה? מתוך ה'כלי יקר', שעיקר

טעם איסור הריבית הוא, לפי שהוא מסיר את מידת הביטחון מהאדם, כיצד? כל בעל עסק העוסק במשא ומתן, תמיד מסופק האם ירויח או לא, ועל כן עיניו נשואות לה'. אבל המלוה בריבית, הרווח שלו קצוב וידוע והוא סומך על הערבוּן שבידו, דבר שגורם לו להסיר את מבטחו מה'. ואכן נודע שהמלוים בריבית רובם מקטני אמנה ומשום כך אף רחוקים הם ממצוות צדקה. "על כן נסמכה מצווה זו לפרשת שמיטה, כי גם טעם השמיטה הוא כדי שנשים בטחוננו בה", נמצא שעיקרם של שתי מצוות אלו, אחד.

וְאֶבְרַתֶּם בְּגוֹיִם (כו, לח)

כותב ה'מקדש מרדכי', בהיות עם ישראל בגלות הוא נמשל כ'אבידה' - **'וְאֶבְרַתֶּם בְּגוֹיִם'**. וידוע שהדין באבידה הוא, שכל זמן שיש בה סימן, יש בה דין השבה. מכאן נלמד, שעלינו לשמור מכל משמר על אותם הסימנים שמייחדים אותנו כעם ישראל ומשייכים אותנו ל'בעלים', ועל ידי זה נזכה במהרה ל'השבת אבידה'.

אלה החקים והמשפטים והתורות אשר נתן ה'... בְּיַד מֹשֶׁה (כו, מ)

מפני מה חתמה התורה והוסיפה, **'בְּיַד מֹשֶׁה'**? מתוך בעל ה'מלא עומר', הלא אמרו חז"ל (ברכות ז.) **'כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה לטובה, אפילו על תנאי, לא חזר בו'**. נמצא שגם כל הברכות האמורות בפרשה, אף שנאמרו על תנאי, כפי שנאמר **'אם בְּחַקְתִּי תִלְכוּ'**, מכל מקום על הקב"ה לקיימן. משום כך הוסיפה התורה ואמרה **'אלה החקים והמשפטים והתורות אשר נתן ה'... בְּיַד מֹשֶׁה'** ללמדנו, שאת ההבטחה לא שמעו ישראל מפי הקב"ה בכבודו ובעצמו, אלא מפי משה, ועל כן אין הדבר כ'דיבור שיצא מפי הקב"ה'. נמצא, שהתנאי **'אם בְּחַקְתִּי תִלְכוּ'** - שריר וקיים.

איסור הונאת ממון

"וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תונו איש את אחיו" (כה, יד) זוהי אונאת ממון. כתוב בספר 'מנורת המאור' (נד א) 'חכמת בני אדם ורדיפתם אחר הנאות העולם גורם להם להוונות לחבריהם בכל עסקיהם, ובמשאם ובמתנם ובסחורתם. ולפי שאולי יחשבו שהונאה זאת כיון שאינה גניבה או גזילה שאין בה איסור, הזהירה תורתנו עליה, באומרה "אל תונו איש את אחיו", ללמדנו, שחייב אדם לישא וליתן באמונה ולא יתאוה להוונות במקחו או בממכרו'.

אפשרות להונאת ממון קיימת באריות שאינן מכילות את הכמות המצויינת עליהם, כאשר יש הפרש בין הכמות בפועל לבין הכמות המצויינת באריזה הרי זה בכלל אונאת ממון. אף בכלל זה, אריות הנראות גדולות במיוחד, ביחס לכמות הקיימת בהם, למרות שמצויין על גבי האריזה משקל המוצר. אמנם, משעה שהתרגל הציבור שזו דרכם של המשווקים לפנה את האריזה החיצונית, אין בכך הונאת ממון היות שהציבור הורגל בכך, אך מכל מקום, אלו שהתחילו בכך עברו ודאי על איסור 'הונאת ממון' ו'גניבת דעת'.

מסופר על יהודי בעל מפעל גדול ומוכר, שבין מוצריו מכר אריות של נייר טישו. אותן יהודי חישב שאם מכל חבילה יפחית אחוז מסויים מהכמות המצויינת על גבי אריזה, יעשה מכך כסף קל, וכך עשה. שנים חלפו, ואותו יהודי התעורר לחזור בתשובה, באחד מהשיעורים בהם השתתף, שמע את הרב מדבר על הלכות ועניני 'אונאת ממון'. הדברים משכו את תשומת ליבו, והוא נזכר באריות נייר הטישו שבמפעלו. בצעד כושל פנה אל הרב וסיפר לו את צפונות ליבו, שנים רבות הונה את לקוחותיו, ובקול רגש הוא מבקש דרך תשובה לחטאו... הרב חשב קמעה, ולאחר שהבין מדבריו שהלקוחות בדרך כלל, שבים וקונים את מוצרי המפעל. נתן לו דרך תשובה לחטאו ואמר לו, 'היות וציבור לקוחותיך בדרך כלל קבוע, תוכל לנסות להשיב להם את כספם. וזאת על ידי, שמעתה תעלה את ניירות הטישו שבאריזה באחוז ניכר, עד שבתוך תקופה מסויימת תחזיר ללקוחותיך את הנייר הגזול'. קיבל על עצמו בעל המפעל לתקן את העוול שעשה, ומפעלו החל לייצר אריות הגדולות מהכמות המצויינת על האריזה.

בדיוק באותה תקופה, נערך סקר שבדק את מספר ניירות הטישו שבאריות החברות השונות, הסקר גילה הונאות שונות בחברות האחרות, שהקטינו את מספר ניירות הטישו באריות, אך מנגד הזכירו לשבח את שמו של המפעל, כמפעל אמין הנותן ללקוחותיו מעל ומעבר למצויין על גבי האריזה. הד הפרסום עשה את שלו, ורווחיו של המפעל, לא די שלא ירדו אלא הכפילו את עצמם, ובעל המפעל קיבל בדרך כשרה את רווחיו שהשיב לציבור.

פרקי אבות

טוב מראשיתו

"אלישע בן אבויה אומר, הלומד ילך למה הוא דומה, לךיו כתובה על גזר חדש. והלומד זקן למה הוא דומה, לךיו כתובה על גזר מחוק" (אבות ד, ט) וקשה, מה הטעם שהזכירו דברים אלו דוקא בשמו של אלישע בן אבויה, והרי במקומות אחרים חז"ל כינוהו בשם 'אחר' מבלי להזכיר את שמו, מפני שיצא לתרבות רעה? ותיירץ ה'דברי יואל' (ה"א, פרשת חיי שרה) אמרו חז"ל (ירושלמי חגיגה ב, א) רבי מאיר היה דורש בבית המדרש בטבריה, עבר אלישע רבו, הפסיק את הדרשה ויצא לקראתו. שאלו אלישע 'במה דרשת? ענה לו רבי מאיר "טוב אחרית דבר מראשיתו" (קהלת ג, ח) - זהו אדם שלמד תורה בנערותו ושכחה, ובזקנותו קיימה, הרי טוב אחריתו מראשיתו'. אמר לו אלישע 'עקיבא רבך לא דרש כן, אלא, מתי מתקיים דבר טוב? כשהוא טוב "מראשיתו". ובי היה המעשה, אבויה אבי שהיה מגדולי ירושלים, ביום המילה שלי הזמין את כל גדולי ירושלים וכולם יחד עסקו בלימוד התורה, ירדה אש מהשמים והקיפה אותם. אמר להם אבויה אבי 'רבותי, אם כך הוא כוחה של תורה, אם יתקיים לי בני זה, אני מפרישו לתורה'. ולפי שכוננו לא היתה לשם שמים, לא נתקיימה בו'. עוד אומר רבי נתן 'כשהיתה אימו מעוברת איתו, היתה עוברת על בתי עבודה זרה, והריחה מאותו המין ואכלה, ואותו המין פפעה בה כארס של עכנאי [נחש]'. נמצינו למדים מדברי רבי עקיבא, כשהסידו וההתחלה הם לשם שמים, ובכוננה רצויה, רק אז מתקיים "טוב אחרית דבר". אף כן דברי המשנה באבות אם שנות הילדות ממולאים בתורה בקדושה ובטהרה, דומה הדבר לךיו כתובה על גזר חדש, ונמצא שהדבר מתקיים בו. ולהפך, החושב מחשבות בלתי ראויות בתחילת הויתו, דומה לךיו כתובה על גזר מחוק, שאינו מתקיים. זה הטעם שנאמרו הדברים בשם אלישע בן אבויה, כי אלישע עצמו הוא ההוכחה של הדברים. שראשיתו ויסודו היה מקולקל הן מצד אביו והן מצד אימו, וראו מה יצא ממנו...

רבי חיים חורי זצוק"ל - כ"ה באייר ה'תשי"ז (1957)

בכוננה. לכשסיים הצדיק פנה אל הנהג 'מדוע הנך מתעכב? אמר לו הנהג 'טרם מצאתי את מקור התקלה, אין אנו יכולים להמשיך בנסיעה'. אך הצדיק פטר את דבריו בביטול יד, והורה לו לשוב למקום מושב 'אין מה לתקן במכונית, דבר לא התקלקל'. הנהג משך בכתפו וניסה להתניע את הרכב, ולהפתעתו המנוע התעורר לחיים. במשך כל הדרך לא פסק הנהג מלבקש מהרב מחילה, בהבינו שהתקלה ארעה מפאת סירובו לצדיק...

בהיותו כבן ע' שנים כמה רבי חיים עלות לארץ ישראל, עלייתו התאפשרה רק תמורת הון עתק. משהביעה אשתו הצדיקה את תמיהתה מאין יאסוף סכום רב כל כך, אמר לה כי במחשבתו ליקח הלואה מקופת צדקת ארץ ישראל שהייתה באחריותו, ולהשיבה במהרה, וישועת ה' כהרף עין. תמהה האשה בינה לבין עצמה בידעה שהקופה ריקה, לא מזומן נשלחו הכספים שנצברו בה לארץ ישראל. תמהונה גבר כשראתה את בעלה רבי חיים נותן את הסכום הפעוט שעוד היה ברשותו עבור עני שהדפק בפתח וביקש כסף להוצאות השבת... לא ארכו השעות וכבר נקש על דלת ביתם אדם ששמע שרבי חיים עולה לארץ ישראל וברצונו להפקיד בידו את הסכום שהצטבר בקופתו לטובת עניי ישראל. הסכום שהיה בקופה היה זהה בדיוק לסכום אותו היה עליו לשלם עבור עלייתו ארצה. את הסכום השיב במלואו זמן קצר אחר שזכה לחונן את אדמת ארץ הקודש. כשנתיים לאחר שהשתקע בארץ ישראל, ביום כ"ה באייר ה'תשי"ז (1957) נפטר רבי חיים לבית עולמו, זיע"א.

לאורם נלך

הצדיק רבי חיים חורי זצוק"ל נולד בו' בתשרי ה'תרמ"ה

(1885), בדיגת שבאי ג'רבה שבתוניס, לאביו רבי אברהם זקן. מסופר כי טרם נולד, הגיעו הוריו אל הדיין רבי משה זקן מאזוז זצוק"ל, וביקשו לפרק את החבילה. כבר שנים רבות היו נשואים, ולצערם לא זכו לחבוק בן. בזכות ברכתו של הצדיק רבי משה זקן מאזוז שהורה להם להשאיר את המצב על כנו ולחכות לישועת השם, נולד הצדיק רבי חיים שדמה באופן מפליא לרבי משה מאזוז בעצמו. הוריו התמסרו לחינוכו, וכשגדל ויתרו במסירות על מחייבתו כדי לממן את לימודו של בנם היחיד. בצעירותו למד תורה מפי הרב מאזוז ועשה חיל בלימודו, כבר בגיל י"ח הוסמך רבי חיים לרבנות ונקרא על ידי קהילת גאבס בדרום תוניסיה, לבוא לעירם, להורות תורה לתלמידים ולהיות כרב ומורה לבני הקהילה. מספר שנים לאחר מכן מונה לרב הראשי בקהילת גאבס. באותה תקופה העלה רבי חיים את חידושי הרבנים על הכתב.

מסופר כי פעם הוצרך רבי חיים להגיע מהעיר גאבס אל העיר ג'רבה, תוך כדי נסיעתו במונית אותה שכר, שם ליבו שהשעה התאחרה ועוד מעט יעבור זמן מנחה, ביקש מהנהג הערבי לעצור לו בצידי הדרך, כדי שיוכל להתפלל. הנהג שאצה לו הדרך, סרב לבקשתו, ולא נעתר להפצרותיו. המשיך הנהג בדרך, אולם תקלה שארעה ברכב עצרה את נסיעתו. ירד הנהג ממקום מושבו, וניסה לבחון מה מקור התקלה. ובינתיים ניצל הצדיק את ההפוגה והתפלל תפילת מנחה

מאמר החכם

"ולא תונו איש את עמיתו" - את אמיתו, שכן ע' וא' מתחלפות. אל לו לאדם לרמות את האמת העצמית שלו, זו ההונאה הגדולה ביותר שיש.

עלבוננו של עגלון שנחשד לשוא

הנמצאת כאן, אמור וידוי, ופשוט צווארך לשחיתו!

השל"ה הקדוש לא ידע את נפשו מרוב פחד. היות ובעל הבית היה גברתו, הבין השל"ה הקדוש שלא יוכל להתנגד לו. לפיכך, ניסה להתחנן על נפשו לפניו, אך מהר מאד נוכח שהאיש איתן בדעתו, וכי כלו כל הקיצין. בלית ברירה, עלה על המטה, והחל לומר את הוידוי בקול נשבר. משסיים, קרא קריאת שמע בקול חנוק בכי, וציפה להחזיר את נשמתו לבוראו. ראש הקהל המתין לרגע זה, שפשף את סכיניו בקיר, והחל להעבירה באיטיות על צווארו של השל"ה הקדוש...

בעצמות עיניים המתין השל"ה הקדוש לבאות, מצפה לחוש את הסכין פעם נוספת על צווארו, אך דבר לא קרה. לאחר דקה ארוכה, שמע את קולו של בעל הבית קורא לו בניעימה רכה 'פקח עיניך, ועמוד מן המטה!'. בקושי רב הצליח השל"ה הקדוש לקום מן המטה, מבלבל ומפחד מכל אשר עבר עליו בשעה האחרונה. לאחר שהתעשת קימעא, פנה אל ראש הקהל וביקש 'אנא, הסבר לי מה קורה כאן?'. ראש הקהל פנה לעברו בחיוך, ושאל 'האם כבודו זוכר אותי?'. השל"ה הקדוש ניסה לאמץ את זכרונו אך ללא הצלחה. 'אני הוא אותו עגלון שזכה להוביל אותך ואת בני משפחתך מקושטא לארץ ישראל' - אמר ראש הקהל - 'באותם ימים הייתי בעל עגלה פשוט, והתפרנסתי בקושי מעמל הדרכים. לצערי הרב, חשדתם בי, והובלתו אחר כבוד לבית המשפט. החשד היה חשד שוא, מעולם לא נגעתו בכספם של אחרים, וגם לא בכספכם, אך מפאת מעמדכם הרם, לא ניתנה לי שום אפשרות לערער, וקולי לא נשמע כלל. כעונש כרתו את שתי אצבעותי! ונתרתי ללא אפשרות לפרנס את בני ביתי כהרגלי'.

בעל הבית עצר לרגע משטף דיבורו, והראה לשל"ה הקדוש את אצבעותיו הכרותות - 'רחמי ה' לא כלו, ואדרבה, מתוך אותה צרה הצמיח לי הקדוש ברוך הוא פדות ורווחה. לאחר שנסיתי מזלי באיזה עסק, האירה לי ההצלחה פנים, ותוך זמן קצר נעשיתי עשיר גדול. בעקבות זאת השתנה גם מעמדי בקהילה, עד שהגעתי למשרה הרמה אותה ראו עיניך'.

וכך המשיך ראש הקהל לספר - 'בלילה, טרם הגעתם לעירנו, חלמתי חלום מוזר, בחלומי רואה אני את כבודו מגיע אל העיר. חרדתי לקראתך, ליבי היה מלא בהערכה ובהערצה לגודל קדושתך. ראיתי, כי כבודו היה אפוף כולו קדושה וטהרה, אולם כתם קטן נותר בדובק לבגדו הצחור - עלבוננו של העגלון שנחשד לשוא. בחלום שחלמתי, הורו לי משמים, מה עלי לעשות, כדי שתשובו בתשובה שלימה, תתוודו בלב נשבר, תחושו על צוארכם את טעם המיתה, ובכך תכפרו חטאתכם וסור עוונכם, זו הסיבה שהשתדלתי רבות לבקשכם להתארח בביתי' - סיים ראש הקהל את סיפורו...
לא לחינם נקבעו הלכות וידוי בתוך הלכות ליל הסדר בהגדה של השל"ה הקדוש, זכר לאותו וידוי שנאמר בלב נשבר באותו לילה.

דרך ארוכה ומטלטלת עבר הצדיק רבי ישעיהו הלוי איש הורוביץ, המכונה השל"ה הקדוש ע"ש ספרו שני לוחות הברית. תחילה יצא מעיר מגוריו - פראג שבבוהמיה לכיוון קושטא שבטורקיה, ומשם ביקש להמשיך את דרכו בעגלה, דרך סוריה ולבנון, לארץ הקודש. מאחר ונשא עימו השל"ה הקדוש סכום כסף רב, נמלך בדעתו להטמין את הכסף בצינור המחבר את אופני העגלה. הצינור היה חזק וחלול, ולא היה חשש שישבר, וגם איש לא יעלה בדעתו שהונח שם צרור כסף. חשב ועשה. לאחר שבועות ארוכים של טלטולי דרכים, הגיעו למחוז חפצם - אל העיר צפת שבארץ הקודש. בהתרגשות גדולה פורקו המטלטלים מעם העגלה, והשל"ה הקדוש פנה להוציא את צרור מעותיו מצינור העגלה. אולם, שוד ושר! הצרור איננו!

לאחר מחשבה, נפל החשד על בעל העגלה שהיה מיהודי קושטא, ואף כי הכחיש העגלון כל קשר לגניבה, הוחלט להעביר את משפטו לקושטא. שם, לאחר משפט קצר, נענש העגלון בעונש קשה ביותר - קציצת שתי אצבעות, כפי חוקי הדת המוסלמית... שנים מספר חלפו מאז. באחד הימים נעתר השל"ה הקדוש להפצרת אחיו היהודים, לצאת למסע בקהילות ישראל כדי לאסוף כסף עבור עניי ארץ ישראל. בתחילה, הגיע אל העיר קושטא. בני העיר שזכרוהו עוד מביקורו הקודם, חרדו לקראתו, וקבלו את פניו בכבוד רב. הימים היו ימי חדש ניסן, ובהתקרב חג הפסח, החלו אנשי הקהילה להתווכח מי יזכה בכבוד, לארח את השל"ה הקדוש בליל הסדר. כולם חפצו לחסות בצילו בלילה המיוחד, רבני העיר ופרנסיה, עשירי הקהילה ונכבדיה. בסופו של דבר, לאחר מאמץ מיוחד, יוצא מגדר הרגיל, זכה ראש הקהל, והאורח הנכבד הגיע לביתו בליל השימורים.

לילה מרוםם ביותר עבר על ראש הקהל ובני משפחתו. ראש הקהל עצמו שירת את אורחו הרם, ועשה ככל שיכל למלאות את כל רצונו. לאחר חצות לילה הסתיים הסדר, ובני הבית פנו איש איש לחדרו. גם השל"ה הקדוש פנה לחדר שיועד עבורו, מתוך כוונה לקרוא שיר השירים, ולעסוק בענייני גאולת מצרים עד אור הבוקר.

כאשר שרר שקט מוחלט בכל רחבי הבית, נשמעו נקישות קלות על דלת חדרו של השל"ה הקדוש. מעבר לדלת עמד בעל הבית - ראש הקהל, וביקש מהשל"ה הקדוש להתלוות אליו לחדרו, היות וברצונו לדבר עמו דבר סתר. השל"ה הקדוש הסכים, ופסע אחר בעל הבית, לפלא היה בעיניו כשראה את ראש הקהל סוגר אחריו את הדלת במפתח, ומכניס את המפתח לכיסו. לפתע, ללא כל הודעה מוקדמת, שינה ראש הקהל את טעמו. הוציא בחטף חרב מושחזת ומחודדת היטב מנרתיק שהיה בפינת החדר, ופנה אל השל"ה הקדוש, בקול תקיף ומאיים 'עלה מיד על המטה

אבני הר סיני

בהם. ונפלאתי ע"ז ושמתחי עליה מאד כי הוא דרך להבין כוונת הרב'.

אף בספר 'ערבי נחל' כותב על כך הגאון רבי דוד שלמה איבשיץ זצוק"ל 'הוא סיני - לכן הועד עליו היותו הר קטן שבהרים, כמו שמשנה רבנו ע"ה עניו מכל. ומצינו באילנות, אילן הסנה שפל ונבזה מכל האילנות בכמות ובאיכות... הוא הקטן שבכולם ומצינו שהוא גדל בסיני, אשר לטעם זה נקרא סיני לשון סנה. ונודע שצורה סנה נראה בכל אבני ההר ההוא הר סיני. והועד עליו דבר פלא שאבן מהר סיני יש בו צורת סנה ואם ישבר האבן לשנים יש בכל א' צורת סנה קטן מבראשונה. ואם ישבר לרובה יש בכל חלק צורת סנה קטן מאד כפי גודל חלק האבן, אבל סנה שלם נמצא בו, הרי נגלה כי אילן הסנה יש בו שייכות להר סיני'.

אמנם, מוכרת בעולם תופעה של סלעים ממינים שונים בעיקר סלעי גיר, שמינרלים עשירים בתחמוצות מנגן וברזל, התגבשו בתוכם, בצורות שונות, בעיקר בצורות דמויי שיחי שרך מסועפים בנימים דקים ומפותלים. תופעה ציורית ומיוחדת זו, נראית על גבי הסלעים, או בתוך הסדקים כהדפס של תפרכת כהה. אולם בשונה מהאבנים שנלקחו מהר סיני, כששוכרים את האבנים שנלקחו מסלעים במקומות אחרים, צורת הצמח שנשרת ואינה מתחלחלת לכל רובד הסלע. ואילו, הצורות המדוייקות החקוקות באבני הר סיני, ומתגלות בכל שבר, יחודיות למקום זה ומעוררות פליאה "פי אבן מקייר תזעק" (חבקוק ב, יא).

"וַיִּדְבַּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לְאָמֹר" (כה, א) מדוע נקרא שמו "סיני"? ביאר החזקוני (שמות ג, א), וכן כתב האבן עזרא (שם) ונקרא "סיני" על שם מעשה הסנה. תופעה מיוחדת ומפליאה נתגלתה על סלעי ההר, הידוע על פי חלק מהדעות כהר סיני, הוא ההר הקרוי בלשון הבדואים - הר משה 'ג'בל מוסא'. בתוך האבנים שנחצבו מסלעי הגרניט שבהר, חקוקה במדוייק דוגמת הסנה, בגוון השונה מגוון האבן. מעין ציור של צמח החודרת אל כל רובדי הסלע. המעניין בסלעים קשים אלו, שגם אם מחלקים את האבן לחלקים, מתגלה צורת הסנה במלואה. חוקרים שפוררו את סלעי ההר לחלקים זעירים, הופתעו לגלות את צורת הסנה כשהיא בשלמותה, גם על חלקיקים שהיה נצרך להתבונן בהם מתוך מיקרוסקופ.

דבר פלא זה מתואר בדברי הנרבוני, מופרשי ה'מורה נבוכים' לרמב"ם (חלק ראשון פרק 10) והוא כותב בעניין זה 'דע כי הר סיני העידו עליו כי האבנים הנמצאים בו יצוייר עליהם הסנה. ולכן נקרא ההר ההוא סיני על שם הסנה... ואחד מנכבדי ברצילונה מבני בן חסדאי, הביא עמו מן האבנים ההם וראיתי בו הסנה מצוייר בתכלית הציור והציור ציור אלקי, ושברתי האבן לחצאים ונגלה הסנה בכל חלק וחלק. וחלקתי אותו החלק לחצאים ונמצא הסנה מצוייר בשטח כל חלק בפנימיותו, וכן פעמים רבות עד שהיו החלקים כדמות בוטנים, ועדיין הסנה